

Tilbakemelding på spørsmål om interkommunalt samarbeid i Trøndelag, fra rådmann i Osen kommune

1. Den største utfordringen er uten tvil mulighet for med-/påvirkning på samarbeid som styres som vertskommunesamarbeid. Her er deltagerne helt prisgitt vertskommunens administrative holdninger til demokrati og samarbeid. Deltagerne har liten og ingen påvirkning, ut over å vedta budsjett. Dette igjen kan, og vil ofte, gå ut over kvalitet og kan også gi en skjevfordeling av tjenestenivå mellom deltagerne. Det er innen våre samarbeid helt klare eksempler på at alle deltagere finansierer ut fra vedtatt fordeling, men der vertskommunen i større grad kan benytte seg av tjenestetilbud, enn øvrige deltagere. Man ser også at vertskommuneordninger ofte er dårlig samordnet mot den enkelte deltagerkommunes øvrige tjenesteapparat (dette varierer veldig mellom hvilken tjeneste man snakker om). Vertskommuneordningen kan ikke sies å ha særlig demokratisk oppbygging, ut over vertskommunens styring. Men, også her vil det være vanskelig å styre dette politisk for vertskommunen, da man «låser» hverandre ut fra at rådmannsnivået vedtar økonomiske rammer og at dette sjelden eller aldri når inn på det politiske bord. Så har man IKS- ordninger der man har full politisk styring på endel vedtak, men også her er man overlatt til et styre som har «sitt oppdrag», og dette vil være mer faglig rettet enn demokratisk. Likevel kan man for Osen kommunes del så langt konkludere med at IKS gir en sunnere på-/medvirkning enn enkelte vertskommunesamarbeid. På rene ikke politisk påvirkbare samarbeid, som lønn, regnskap, inkasso o.l. fungerer både styring, medvirkning og samarbeid godt. Som eksempel på det motsatte kan man nevne IKT, der vertskommunen vil inneha vesentlig mer styring. Eksempel på IKS som fungerer veldig bra er renovasjon, brann og legesamarbeid. Så kan man også her diskutere i hvor stor grad den enkelte kommune kan påvirke, men her er i det meste økonomi og strategi en diskusjon på politisk nivå. Så er det vel også her slik at flertallet avgjør, men det er tross alt en demokratisk prosess bek dette. I tillegg er dette enklere tjenester å drifte på «riktig nivå», da mye av tjenesten er direkte lovhjemlet. Så i det store kan man vel konkludere med at samarbeid på tjenestenivå på de mer «interne» tjenestene for drift og utvikling av kommunen er mer utfordrende enn de helt lovregulerte tjenestene.
2. En liten kommune som Osen er ut fra økonomiske betraktninger helt avhengig av samarbeid. Per nå ser man ikke at det foreligger behov for utvidet samarbeid ut over de ordninger man har per i dag. Men, dette under forutsetning av at staten ikke overfører ytterligere lovpålagte oppgaver som betinger spesifikk kompetanse på enkelte fag, jf. Psykolog og ergoterapeut som kom i 2020. Ved slike krav vil vi måtte inngå flere samarbeid. Det er per i dag heller ikke diskusjon om å ta tilbake tjenester fra noen av samarbeidene, men Osen kommune vil fremover i tid måtte se nærmere på hva vi samarbeider om i nord-/sørretning.
3. Her har jeg allerede nevnt brann, renovasjon og lege som er IKS. Blant vertskommuneordninger vil jeg nevne lønn, regnskap og inkasso. Dette er rene administrative lovregulerte ordninger som inneholder lite skjønnsutøvelse og diskusjon. Derfor er de nok også enklere å lykkes med. Her ligger egentlig nøkkelen i

- å oppnå en omforent fordelingsnøkkel på kostnadsfordelingen. Hvis denne oppleves noenlunde rettferdig ligger alle forutsetninger til stede for å lykkes med samarbeidene.
4. Regionrådenes viktigste rolle i fremtiden vil bli på politisk nivå. Dette gjelder både samordning av uttalelser og påvirkning opp mot regionale og statlige instanser. Regionrådene bør også brukes som felles arena/organ innenfor enkeltsaker som berører en eller flere kommuner. Regionrådene kan også ha en utviklingsrolle innenfor ordinær kommunal drift, og da innenfor å utvikle samarbeidsordninger, som i ettertid overføres til ordinær drift gjennom en eller annen samarbeidsordning (IKS, vertskommune, eller annet). Ut over dette vil regionrådene på administrativt nivå kunne brukes som utviklingsarena og arene for erfaringsdeling.
 5. Interkommunalt samarbeid vil ha både negativ og positiv virkning på rekruttering. Mange ønsker å jobbe i en klar og tydelig organisasjon med lokalisering og geografisk organisering innenfor kommunens grenser. Det å skulle ha oppmøte og aktivitet i flere kommuner vil for mange oppleves som uoversiktlig og utfordrende. Så har man også eksempler på det motsatte, der den som rekrutteres ser interessante utfordringer og utviklingsmuligheter nettopp i det å operere i større geografisk omland, og med ulike organisasjoner og kulturer. Samarbeid vil over tid gi større kompetansemiljø i den kommunen/organisasjonen som eier samarbeidet, mens øvrige samarbeidende kommuner helt klart vil bli sårbar over tid, og ikke gis muligheten for senere å bygge opp denne kompetansen. Barnevern kan nok brukes som et eksempel på fagområde som over tid ville vært vanskelig å rekruttere uten samarbeid, selv om dette i seg selv ikke er løst gjennom samarbeidet heller. Likevel er dette et område som inneholder så mange faktorer, eks. habilitet, som gjør det vanskelig å drifte i den enkelte kommune. Generelt vil jeg si at man i Osen ikke har opplevd de store utfordringer med rekruttering av kompetanse, men også her vil man over tid kunne bli sårbar på flere områder. Når man inngår samarbeid vil det være nødvendig å formalisere dette. Uformelt samarbeid vil over tid gi uklare ansvarsforhold.
 6. Det er ikke synliggjort at Koronasituasjonen i seg selv har gitt endringer som betinger nye former for samarbeid. Situasjonen har helt klart påvirket samarbeidet. Dette i første rekke av at man har begrenset reiseaktiviteten. Spesielt vil jeg påpeke at barnevern kan oppleves som lidende under dette. Et lokalt barnevern ville gitt mer oppsøkende aktivitet, da vi til en hver tid har god kontroll på smittestatus. Et større, og derigjennom mere uoversiktlig omland gir større risiko for oppsøkende virksomhet, og har nok gitt utslag på enkelte saker der man ikke har kunnet reist som ønsket. Øvrige samarbeid anses som mindre påvirket av redusert reising, selv om man får vesentlig mer ut av et fysisk møte, enn å ved å møtes over nett.
 7. Nytt regelverk har så langt påvirket lite. Over tid vil nok dette gi en styrking av mulighetsrommet på politisk nivå, men kanskje ikke så mye på administrativt. Nytt regelverk oppleves eller som «oppryddende» i forhold til alle de ulike ordninger som var i ferd med å oppstå over det ganske land.

Dette som en kort tilbakemelding på Deres spørsmål.

Mvh
Roar Leirset
Rådmann
Osen kommune